

Selostus Anatole Fran- cen romaanista "Thais"

(Jatk.)

Tämän surullisen, laihan ja kurjan naisen paheena oli kärimäinen ahneus, suuri saituruus. Nämä omituiset, elämelliset, ahneet vanhemmat jättivät pienen lapsensa aivan ilman hoitoa. Koko lapsuutensa aikana ei hän nähnyt missään ihmisellisyttä ei lempeyttä. Pientä lasta potkittiin kuin koiranpenikkaa. Ainoa, joka kiinnitti vähintäänkin huomiota kauniiseen lapseen, oli talon musta orja, Ahmes. Lapsi kiintyi orjaan kaikella sydämellä. Kenessäkään ei hän nähnyt hyvyttä, ei kauneutta, Ahmes oli lapselle kaikki kaikessa, vaikka orja oli musta kuin kattila, kuin pimeä yö. Tämä nubialainen musta orja oli harras kristitty. Kaikkensa teki hän kiinnittääkseen lapsen sydäntä puoleensa ja — luulonsa mukaan sitä tietä Jesuksen opetuslapsiksi. Seitsemän vuotiaana kuuli Thais ensikerran jumalasta, samoin hänen ristinnautustusta pojastaan. Orja puhui hänelle taivaan autuudesta ja tämän elämän kärsimyksistä. Ihanilla sanoilla kuvasi Ahmes Kristuksen kärsimyksiä, kertoi kuin hurskaita satuja, jotka paremmin syöpyvät pieneen sydänkamioon. Ja kaiken tämän tuloksena oli, että eräänä tummana yönä vei orja lapsen kastettavaksi. Siihen aikaan väinöttiin kristityitä hirveästi, joten he kokoontuivat luolissa ja muissa salaisissa paikoissa. Se ei kuitenkaan estänyt kristinopin suurta leviämistä. Mitä enemmän hurskas Ahmes kärsi kidutuksia ja vainoa, sitä enempi hän levitti Kristuksen oppia. Tämän nubialaisen orjan sanoissa tulvi suurta kapinanhenkeä ajan pahuutta, turmelusta ja vääryyttä vastaan. Niinpä jo kaupungissa alettiin pelätä, että hän kihoittaa kaikki orjat kapinaan. Hänen isäntänsä keksi salajuonen Ahmesta vastaan. Häntä alettiin syyttämään hopea-astiatin varkaudesta ja sen perusteella tuomittiin ankaraan rangaistukseen. Vankeudessa pinnattiin tuota hurskasta orjaa useita päiviä. Mielitällikuttavaa oli hänen sankaruutensa, hänen rauhallinen käyttöksensä. Aivanpa vanginvartijatkin saattoi se katumukseen ja kääntymään uuteen uskoon. Ristipuussa sai tämänkin marttyyri, kuten hänen oppi-isänsä Jesus. kuolla anteensa puolesta. Ristillä riippuesaan muisti orja kaikkein enimmän pientä opetuslastaan lemmikkikukkaansa, Thaisia. Tämä suloinen lapsi oli juuri täyttänyt yhdenentoista ikävuotensa, kun hänen ystävänsä ja hoitajansa ristinnautettiin. Pikku tytön sielun painui ajatus, että maailmassa ei voi ihminen olla rebellinen ja hyvä. Kaikki parhain ja kaunein rangaistaan aivankuin tehtiin Ahmeselle. Hän pelkäsi tulla hyväksi ja hurskaaksi, sillä hänen heuto ruumin sa vapisi ajatellessa kärsimyksiä ja tuskaa, kauheata ristinkuolemaa.

Yksin lähtyään, inhoitavien vanhempiensa huolimattoman holhouksen varaan, joutui Thais huonoon seuraan ja synnin ja paheiden teille. Rahalla voitiin viekotella hänet mihin tahansa. Yksinpä satamapöjillekin hän antautui tahi tutiseville vanhuksille, saatuaan heiltä muutaman kolikon. Isä pieksi ja äiti torui tätä hillitöntä lasta. Välttääkseen kuritusta, pakeni tyttö kaupungin maureille asti ja vietti siellä pitkiä aikoja sisiliskojen

ja sammakkojen kera. Kateellisena katseli ylhäisiä naisia, jotka kanto-tuoleissa oitis vaeltivat.

Thaisin elämään sen jälkeen tulee muutos. Eräs kuljeksiva vanha vaimo houkuttelee hänet mukaansa. Nähtyään tämän ihanista ihanimman lapsen, päättää hän kasvattaa tyttästä sirkusilveilijän ja näyttelijän ja siten myydä hänet suurella summalla rikkaille herroille, heidän juhliensa ja pitojensa ilveilijäksi. Thais kehittyi nopeasti tämän ankaran opettajan johdolla ja pian alkoi hän saavuttaa suosiota.

Ylhäinen, rikas nuorukainen, Lollius, rakastuu häneen, mutta halparvoinen ilveilijä ja hullunsoittaja, Thais, ei huoli tästä rikkaasta nuorukaisesta, vaikka hän sitä ennen oli rakkauttaan tuhannut jokaiselle ohikullevalle. Mutta Thaisin sydämeen hiipi nyt ensikerran puhdas tunne, oikea rakkaus, jota hän ei siihen asti ollut saanut kokea. Lollius ei kuitenkaan jättänyt Thaisia rauhaan. Hän puhuu uudelleen ja uudelleen sydäntuskistaan, kunnes Thais on hänen vaimonsa. Sen jälkeen viettivät he ihanaa lemman aikaa, elivät unelmassa ja haaveissa, kunnes eukko, joka Thaisin kasvatti, tulee vaatimaan tyttöä takaisin Lolliuksen talosta. Mutta nuorukainen vihasuu kiikkoisinaan lemmentuomessaan ja heittää vanhan vaimon vankeuteen ja petojen raadeltavaksi. Lolliuksen ja Thaisin lemmentuome ei kuitenkaan kestä kauan. Eräänä päivänä huomaa Thais, että hänen sydämensä on jälleen kylmennyt nuorukaiselle ja hän toivoo löytävänsä jostakin toisesta sen Lolliuksen, jonka hän nyt oli kadottanut.

Nyt hän yhtyy teatteriin, saavuttaa suosiota ja mainetta ja koko kaupunki polvistuu hänen jalkojensa juuressa. Hänen maineensa liittää kaukaisiin maihin, joten hän on silloisen ajan itämaiden kaunein tähti. Koko maailmassa ei ollut naista, joka olisi voinut kilpailla hänen kanssaan, eikä kukaan voinut vastustaa häntä.

Thais hymyili ajatellessaan elämänsä kummallista kukua. Silloin astuu hänen eteensä kummallinen, outo mies, joka latelee hänelle omituisia ylistyksen sanoja. Hän on pyhä Paphunuti. Mutta Thais kääntää munkin sanat leikkiksi.

Munkki puhuu hänelle tulsia sanoja, käyttää kaikki keinonsa taivutaakseen hänet pois pahasta. Thais kalpenee kauhasta, tietäessään, että hänen sieluaan on rientänyt pelastamaan Antonien apotti, kuuluisa erämaan erakko.

Vaikka hän pilkaten vastalle Paphunutiuksen sanoihin, koettaa kietoa häntä viehätöksellään paulojhinsa, riehuu hänen sydämessään suuri tuska. Thais oli jo nähnyt kaikki, kokenut kaikki, mikään ei ollut hänelle tuntematonta, ei köyhyys enempiä kuin iloisto ja rikkaus. Hän joskus tunsi väsymystä, hänen sielunsa kaipasi rauhaa, Mikään ei ollut hänelle uutta, ei enää kehenkään voinut hän koko sydämeään kiintyä, vaikka kaikki häntä jumaloivat. Koko suuressa kaupungissa ei ollut yhtään ylhäistä, ei yhtään mahtavaa miestä, joka ei olisi hänen suosiotaan tavoittanut. Kaikki olivat polvistuneet hänen jalkainsa juuressa ja rukoileet hänen rakkauttaan, painuneet hänen silmiensä pohjattomaan syvyyteen, nauttineet niiden iloistosta. Kaikki olivat hänelle lahjoja jakaneet, koonneet hänen ympärilleen satumaisen rikkouden, suuremman kuin kenellä-

kään ylhäisellä naisella oli koko suuressa maailmankaupungissa. Ja kuitenkin hän tänään tavattoman iloiston ja rikkouden keskellä jolloinkin tunsi suurta väsymystä, kyllästymistä. Hän pelkäsi usein kuolemaa, kuolemaa ja vanhentumista. Pelkäsi aikaa, jolloin hänen "tähtensä" kokonaan sammuu. Ristiriitaisten tunteiden vallassa hän nytkin oli. Siksihä häneen erakon saanut erikoisesti alkoivat vaikuttamaan, vaikka hän kaikki leikkisi tahti kääntää. Munkki yhä vakuuttaa, kutsuu ja kiehtoo sanoillaan. Ainoastaan Kristuksen rakkautta löytää ihmisen levon, siinä ainoastaan on elämää, puhelee munkki, Thais muistaa rakkaan ystävänsä, nubialaisen orjan, Ahmeen. Hänen silmänsä kirjastuvat ilosta, kun hän muistaa, miten hän kulkiessaan vaelepuvussa niissä paikoissa, missä hän vietti lapsuutensa kurjaa elämää, näki suuren ihmisjoukon juhlivan rakkaan orjan muistoa, orjan, joka nyt oli kohotettu pyhimysten joukkoon. Thais taisteli raskasta taistelua sydämessään. Maailman ilo on hänelle rakasta, mutta sittenkin kaipaava häntä muutosta. Hän muistaa kasteensa... Hän onkin kristitty! Ehkäpä hän kaikista synneistään huolimatta on jumalalle otollinen. Munkin leimuavat sanat alkavat häneen hiljalleen vaikuttaa, mutta kuitenkin ei niin helposti hurmanhenget hänestä eroa...

Taistelu riehuu yhä kauniin Thaisin sydämessä. Hänen on juuri valmistauduttava iloistaviin juhliin, joissa koko filosofien ja tieteilijöiden maailma on kokoontuneena. Siellä hän taas tulee herättämään suurinta huomiota, kuin mikään nainen ennen häntä. Munkki siunaa näyttelijää ja suostuu tämän kerran viettämään hetken maailman turhuudessa. Antinien apotti päätti seurata Thaisia niihin hurjuihin juomingeihin ja yöllisiin pitoihin, joissa tämä itämainen kermakerros rypi kullassa ja hekumassa. Niitä pitoja, sitä iloistoa, sitä rikkautta ja viisautta sanojen leikkiä, emme mitenkään kykene muuttamalla sanalla selviämään. Sitä kärimmäistä alennuksen tilaa ja hurjittelua sanoiksi pukemaan. Vain se, joka lukee teoksen toisen osan huolella, pääsee täyteen käsitykseen sen ajan rikkaiden riemuista ja nautinnoista. Pääsee siihen huomioon, että nykyiset näyttelijöiden ja rikkaiden hurjallut ja juomingit tuskin vetävät vertoja sen ajan himoilta ja hekumalle. Munkin sanojen voima oli todella lopulta niin suuri, että hän kykeni houkuttelemaan ihanan näyttelijän pois näistä synnin majoista. He jättivät yhdessä nämä yölliset hovit ja riensivät kauvaksi erämaahan. Apotin uskonkiikko oli hirvoinen. Kaikki se iloisto ja kauneus se rikkaus, jonka Thais omisti maailman tavaraa, koottiin yhteen ja poltettiin! Katuvaivana ja nöyränä, villamekossa, hiukset hajalla kuin ainakin vaivainen syntinen jätti Thais munkin kerälle tämän rikkouden ja iloiston kaupungin.

Sinä toisen luvun pääpiirteet.

III

Paphunuti palasi takaisin erämaahan jätettyään Thaisin eräseen laskeutuneen pylväältä, kulkien unessa pitkiä matkoja, kunnes vihdoin heräsi pyhien erakkojen joukosta. Hän tunnusti heille syntinsä, katui ja rukoili ja ilmoitti kaikella tavalla, että hän ei voi päästä pinnasta ja perkeleen kidutuksesta, vaan hänen tuskan sa alati paisuvat ja käyvät entistä ylivoimaisemmaksi. Mikään ei enää hoitti maailman.

Jahu oli rientänyt samun-tuulen nopeudella kaukaiseen erämaahan jossa hurskaat erakot elivät. Siellä jokaisessa majassa tiedettiin, minkä ihmetyksen Antinien apotti oli suorittanut pelastussaan kuuluisan näyttelijän sielun jumalalle. Apotin maine yhä kohosi. Mutta apotti ei saanut tunnossaan lainkaan rauhaa. Thaisin kuva seurasi häntä aina, se oli hänen edessään päivin, ja öisin se hänen untaan häiritä. Hän näki tuon ihanan naisen joka päivä yhä elävämmän, hän oli joka hetki munkin silmissä, aivan kuin hän olisi hänet nähnyt Nymfien luolassa. Apotti uskoi, että perkele kiusasi häntä ja hän kaikilla itsekidutuksilla koetti ajaa pahaan henkeä pois luotaan. Joka päivä tulivat kiusaukset kahta suuremmiksi ja joka päivä oli hurskauden harjoitus kahta vaikeampi. Mutta sielunrauhaa ei Paphunuti löytänyt. Nyt taas riensi apotti kysymään neuvoa Palemon vanhukselta, tietämässä hänen viisauttaan ja kuulemassa hänen järkeviä neuvojaan ja lohdutustaan. Palemon kehoittaa jättämään yksinäisyyden ja erittäinkin vakuuttaa työnteon tuottavan lohdutusta ja rauhaa, joten Paphunutiuksen on paras koettaa sitä keinona päästäkseen pahan vallasta. Se ei auta. Kiusaukset kasvavat yhä voimakkaammiksi.

Hänen mielikuvituksensa tulivat herkkää herkemäksi, unet kiusasivat paremmin kuin koskaan yksinäistä sielua. Niinpä hän eräänä yönä näkee ihmeellisen unen, jossa hän kuulee äänen kehoittavan hänen nousemaan erään kapitelein harjalle, pylvään päähän viettämään katumusharjoituksia ja siten pelastamaan painajaisesta, joka häntä raskaasti kiusasi ihanan näyttelijätären muodossa. Paphunuti seuraa unessa kuulemaansa ääntä, kapua korkealle tempelin harjalle, seisoo pylväälle, jossa vannoo herralle — viettävänsä tässä korkeudessa lopun elämänsä. Armeilijat talonpojat jättävät ruokaa ja raitista vettä munkille ja kylän nuoret pojat lennättävä tämän ruuan pylvään harjalle. Maine leviää tästä omituisesta pylväspyhimyksestä yli silloisen maailman. Eikä kulu kauan aikaa, kun tämän kummallisen miehen ympärille kehittyi markkinapaikka. Muukalaiset kaikista maailman ääristä rientävät katsomaan ja ihmettelemään tätä outoa näkyä. Munkki kantoi yhä pahaahenkeä sydämessään. Mitkään katumusharjoitukset eivät auttaneet. Himo naiseen asui hänen sisällä. Vaikka paransi sairaita, teki ihmetöitä ja vietti päivänsä elottomin kasvoin silmät kynnellä, tunsi hän olevansa maailman suurin syntipukki ja hänen sielunsa oli täynnä pahoja henkiä. Paphunutus luulee näkevänsä Thaisin ihanat kasvot kaikkialla. Munkki rukoilee jumalaa, pyytää enemmän kidutuksia, enemmän vitsauksia, koko maailman synnit hän lupaa kärsiä, jos hän vain voi voittaa oman itsensä, liiansa himot ja halut.

Eräänä yönä munkki oli kadonnut pylväältä, kansa ihmetteli ja uskoi, että hän oli noussut niinkuin herran valittu Elias pilvissä taivaaseen.

Munkki oli kihoittuneessa tilassa laskeutuneen pylväältä, kulkien unessa pitkiä matkoja, kunnes vihdoin heräsi pyhien erakkojen joukosta. Hän tunnusti heille syntinsä, katui ja rukoili ja ilmoitti kaikella tavalla, että hän ei voi päästä pinnasta ja perkeleen kidutuksesta, vaan hänen tuskan sa alati paisuvat ja käyvät entistä ylivoimaisemmaksi. Mikään ei enää voinut häntä pelastaa oman lihan vieti-